EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 28.3.2022
COM(2022) 127 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE NING EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuni 2013. aasta määruse (EL) nr 606/2013 (tsiviilasjades määratud kaitsemeetmete vastastikuse tunnustamise kohta) kohaldamise kohta

1. SISSEJUHATUS

1.1. Taust

Määrus (EL) nr 606/2013 tsiviilasjades määratud kaitsemeetmete vastastikuse tunnustamise kohta [1] (edaspidi „määrus“) täiendab direktiivi 2011/99/EL Euroopa lähenemiskeelu kohta[2] (edaspidi „direktiiv“). Määrus ja direktiiv kuuluvad samasse õigusaktide paketti. Määrus võeti vastu 12. juunil 2013 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 81 lõike 2 punktide a, e ja f alusel.

Koos direktiiviga 2012/29/EL, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded[3] (kuriteoohvrite õiguste direktiiv), moodustavad direktiiv ja määrus järjekindla meetmete kogumi. Sellega tugevdatakse kuriteoohvrite ja võimalike kuriteoohvrite õigusi ja kaitset, kui nad reisivad või asuvad elama teise liikmesriiki.

Direktiivi ja määrusega antakse selle eesmärgi saavutamiseks liikmesriikide pädevatele asutustele õiguslik alus teises liikmesriigis seatud lähenemiskeeldude tunnustamiseks. Selle õigusraamistiku kohaselt peavad kõik liikmesriigid tunnustama ja täitma nii teises liikmesriigis kriminaalasjades seatud lähenemiskeelde kui ka tsiviilasjades määratud kaitsemeetmeid.

Nagu nõutakse määruse artiklis 21, hinnatakse käesolevas aruandes määruse kohaldamist. Euroopa Komisjon peab ka esitama määruse kohaldamist käsitleva aruande ning vajaduse korral muudatusettepanekud Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele. Ehkki aruanne tuli esitada 11. jaanuariks 2021, sattus komisjon seoses COVID-19 pandeemia puhkemisega 2020. aasta esimeses pooles enneolematu surve alla, olles sunnitud tegelema COVID-19ga seotud kiireloomuliste dokumentidega. Seetõttu lükkus hindamisaruande koostamine ja avaldamine edasi.

Määrus täiendab direktiivi, tagamaks et kuriteoohvrite kaitsemeetmete vastastikuse tunnustamise ELi raamistikus ei oleks ühtki õiguslikku lünka. Seepärast tuleb käesolevat aruannet lugeda koos direktiivi rakendamist käsitleva aruandega,[4] mille komisjon avaldas 11. mail 2020. Üheskoos annavad need aruanded täieliku ülevaate miinimumnormidest, mida liikmesriikide pädevad asutused kaitsemeetmete riikidevahelisel tunnustamisel ja täitmisel ELis kohaldavad.

1.2. Määruse eesmärk ja põhielemendid

Määruse eesmärk on tagada, et füüsiline isik, kelle suhtes kohaldatakse ühes liikmesriigis tsiviilasjas määratud kaitsemeedet, saab tugineda sellisele kaitsele ka

---

1 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuni 2013. aasta määrus (EL) nr 606/2013 tsiviilasjades määratud kaitsemeetmete vastastikuse tunnustamise kohta (ELT L 181, 29.6.2013, lk 4).

2 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/99/EL Euroopa lähenemiskeelu kohta (ELT L 338, 21.12.2011, lk 2).

3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiv 2012/29/EL, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded ning asendatakse nõukogu raamotsus 2001/220/JSK (ELT L 315, 14.11.2012, lk 57).

4 Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiivi 2011/99/EL (Euroopa lähenemiskeelu kohta) rakendamise kohta (COM(2020) 187 final, 11.5.2020).

siis, kui ta läheb elama või reisib teise liikmesriiki. Samal ajal püütakse määrusega tagada ohustava isiku õigus kaitsele.

Seepärast on määruses sätestatud liikmesriikide määratud kaitsemeetmete vastastikuse tunnustamise normid. Need normid võimaldavad pädevatel asutustel tagada lihtsa ja kiire mehhanismi kaudu pideva kaitse kogu ELis.

Määrust kohaldatakse tsiviil- ja haldusmenetlustes määratud riiklike kaitsemeetmete suhtes. Konkreetsemalt kohaldatakse seda meetmete suhtes, millega kehtestatakse kohustus isikule, kes seab ohtu teise isiku kehalise või vaimse puutumatuse, ja mille eesmärk on seda teist isikut kaitsta. Määrust kohaldatakse kõigi ohvrite suhtes. See hõlmab kolme kõige levinumat liiki riiklikke kaitsemeetmeid:

- keelud siseneda kohta, kus kaitstav isik elab, töötab või viibib või mida ta korrapäraselt külastab, või sellise sisenemise reguleerimine;
- keelud võtta kaitstava isikuga ükskõik millisel moel ühendust või selliste kontaktide reguleerimine ning
- keelud läheneda kaitstavale isikule lähemale kui ettenähtud kaugusele või sellise lähenemise reguleerimine.

Enamasti on kaitsemeetmete eesmärk hoida ära mis tahes vormis

- sooline vägivald,
- perevägivald või
- lähisuhtevägivald, nagu füüsiline vägivald, ahistamine, seksuaalne rünnak, jälitamine, hirmutamine või muul kujul esinev kaudne sundimine.

Selliste kuritegude ohvrid on eriti haavatavad teisese ohvristamise, hirmutamise ja kättemaksu suhtes. Praktikas kasutavad kaitsemeetmeid eeskätt naised.

Lähenemiskeeluga piiratakse ohustava isiku liikumisvabadust tavaliselt võrdlemisi vähe. Lähenemiskeeldude seadmiseks ja nendest kinnipidamise jälgimiseks ei ole üldjuhul vaja teha suuri rahalisi investeeringuid. Samas võivad lähenemiskeelud aidata vähendada ja ära hoida vägivalda[5].

Praktikas esitab isik, kes saab ühe või mitme riikliku kaitsemeetme alusel kaitset (edaspidi „kaitstav isik“), kaitsemeetme(d) määranud liikmesriigi ametiasutusele („väljaandev asutus“) taotluse. Kui taotlus rahuldatakse, annab selle liikmesriigi (edaspidi „päritoluliikmesriik“) väljaandev asutus välja tõendi. Seejärel saadab väljaandev asutus selle tõendi teise liikmesriigi (edaspidi „taotluse saanud liikmesriik“) pädevale asutusele, et saavutada kaitsemeetme tunnustamine ja täitmine taotluse saanud liikmesriigi territooriumil. Taotluse saanud liikmesriigi pädev asutus võib võtta ükskõik millise meetme, mille ta saab võtta sarnase juhtumi puhul oma riigisisese õiguse alusel, et tagada kaitstavale isikule jätkuv kaitse taotluse saanud liikmesriigi territooriumil. Taotluse saanud liikmesriik peab tagama kaitstavale isikule samal tasemel kaitse, kui ta tagaks sarnases olukorras oma kodanikule.

Tsiviilasjas määratud kaitsemeetme tõendi väljaandmisel kasutatakse mitmekeelset tüüpvormi, mis võeti vastu hilisema rakendusaktiga[6]. Teised liikmesriigid peavad

[5] Van der Aa, S., Niemi, J., Sosa, L., Ferreira, A., Baldry, A., „Mapping the legislation and assessing the impact of protection orders in the European Member States“, 2015.

[6] Komisjoni 2. septembri 2014. aasta rakendusmäärus (EL) nr 939/2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 606/2013 (tsiviilasjades määratud kaitsemeetmete vastastikuse tunnustamise kohta) artiklites 5 ja 14 osutatud tõendite vormid (ELT L 263, 3.9.2014, lk 10).

tunnustama seda tõendit ilma täiendava kontrollimiseta. Tõend peab olema vahetult täidetav, mis tähendab seda, et kaitstav isik saab taotluse saanud liikmesriigi ametiasutustes kaitsemeetmele otse tugineda.

Alates 11. jaanuarist 2015 on määrus otsekohaldatav kõigis liikmesriikides peale Taani.

1.3. Aruande eesmärk ja ulatus

Komisjoni analüüs põhineb peamiselt teabel, mis on saadud otse liikmesriikidelt. Komisjon sai esmased andmed liikmesriikide artikli 18 lõike 1 alusel esitatud teabest. See puudutab pädevate asutuste loetelu ja keeli, mida määruse kohaldamisel aktsepteeritakse. Peale selle vaatas komisjon läbi vastused küsimustikule, mis käsitles määruse kohaldamist alates selle jõustumisest. Komisjon saatis selle küsimustiku liikmesriikide pädevatele asutustele 2021. aasta juulis ja küsimustikule vastas 19 liikmesriiki. Neist 16 kinnitasid, et nende õigussüsteem võimaldab määrata tsiviilasjades kaitsemeetmeid. Komisjon kogus liikmesriikide pädevate asutuste kohta lisateavet e-õiguskeskkonna portaali kaudu.

Komisjon kasutas käesoleva aruande koostamisel kaht lisauuringut, mis täiendasid liikmesriikidelt saadud andmeid. Konkreetsemalt sai komisjon teavet 2017. aastal avaldatud Euroopa Parlamendi uuringust. Selles uuringus vaadeldi tsiviilasjades määratud kaitsemeetmete vastastikuse tunnustamise toimimist direktiivi rakendamise hindamise raames[7]. Samuti tutvus komisjon põhjalikult lõpliku uuringuga, mis tehti aastatel 2012–2014 komisjoni Daphne programmist rahastatud projekti POEMS raames. Selle uuringu käigus koostati ülevaade õigusaktidest ja hinnati lähenemiskeeldude mõju liikmesriikides[8].

Käesolevas aruandes keskendutakse sätetele, mis moodustavad määruse põhisisu ja on olulised tsiviilasjades määratud kaitsemeetmete vastastikuse tunnustamise sujuvaks toimimiseks kogu ELis.

Need sätted hõlmavad kohustust teavitada asutustest, kes on pädevad määruse reguleerimisalasse kuuluvates küsimustes, nimetades

- asutused, kes on pädevad andma välja tõendeid tsiviilasjades määratud kaitsemeetmete kohta;
- asutused, kelle poole tuleb pöörduda teises liikmesriigis määratud kaitsemeetmele tuginemiseks (ja/või kes on pädevad sellist meedet täitma);
- asutused, kes on pädevad kaitsemeetmeid kohandama, ning
- asutused, kellele tuleb esitada tunnustamisest keeldumise taotlus.

Aruandes vaadeldakse ka järgmist:

- liikmesriikide keelte kasutamise kord;
- kohustus tagada ohustava isiku õigus kaitsele;

---

7 Euroopa Parlamendi uuringuteenistus, „European protection order – Study“, PE 603.272, september 2017 (http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/603272/EPRS_STU(2017)603272_EN.pdf).

8 Van der Aa, S. *et al.*, *op. cit*.

- tsiviilasjades määratud kaitsemeetmeid käsitlevate tõendite väljaandmine, töötlemine ja edastamine ning
- tsiviilasjades määratud kaitsemeetmeid käsitlevate tõendite parandamine ja tühistamine.

2. ÜLDINE HINNANG

Aruanne hõlmab kõiki liikmesriike, kelle suhtes määrus on siduv[9].

Päritoluriigi väljaandev asutus võib määrata tsiviilasjades kaitsemeetmeid, näiteks seada keelu läheneda teisele inimesele lähemale kui ettenähtud kaugusele. Määruse põhjenduse 14 kohaselt peab taotluse saanud liikmesriik tunnustama selliseid meetmeid tsiviilasjades määratud kaitsemeetmetena.

Peale selle tuleks tsiviilasjade mõistet tõlgendada autonoomselt. Kaitsemeetme määrav asutus võib olla tsiviil-, haldus- või kriminaalasjadega tegelev asutus. Asutuse olemus ei ole oluline selle hindamisel, kas kaitsemeede on olemuselt tsiviilõiguslik, seni kuni otsus ise puudutab tsiviilasja (põhjendus 10).

Määruses on arvesse võetud liikmesriikide erinevaid õigustraditsioone ega sekkuta riiklikku kaitsemeetmete määramise süsteemi. See tähendab, et määrusega ei kohustata liikmesriike muutma oma riigisiseseid süsteeme, võimaldamaks määrata tsiviilasjades kaitsemeetmeid. Samuti ei kohustata määrusega liikmesriike määrama tsiviilasjades kaitsemeetmeid määruse kohaldamiseks (põhjendus 12).

Komisjon sai 16 liikmesriigilt kinnituse, et nende õigussüsteem võimaldab määrata tsiviilasjades kaitsemeetmeid. Neli liikmesriiki kinnitas, et neil ei ole võimalik määrata tsiviilasjades kaitsemeetmeid ega anda välja määruses käsitletavaid tõendeid. Komisjon võttis seda aruande koostamisel arvesse.

Seega kajastab aruanne olukorda liikmesriikides niivõrd, kuivõrd määrus on nende liikmesriikide suhtes praktikas kohaldatav. Aruandes on arvesse võetud ka määruse põhjendust 12.

2015. aastal avaldatud projekti POEMS lõpparuandes[10] ja Euroopa Parlamendi 2017. aasta uuringus[11] jõuti järeldusele, et kõik liikmesriigid seavad kriminaal- või tsiviilasjades mingis vormis lähenemiskeelde. Samas leitakse mõlemas, et lähenemiskeelde käsitlevates õigusaktides ja kaitse tasemes on ELis väga suuri erinevusi, mis võivad takistada ELi õigusraamistiku moodustava direktiivi ja määruse sujuvat toimimist.

Selgub, et enamik liikmesriike eelistab süsteemi, kus kaitsemeede määratakse pärast kriminaal-, tsiviil- või haldusmenetlust. Teistes liikmesriikides pakutakse ohvritele kombinatsiooni tsiviil- ja kriminaalmeetmetest.

Mõnel juhul võib liikmesriikide pädevatel asutustel olla keeruline kindlaks teha, kas kohaldub direktiiv või määrus. Selline olukord võib tekkida siis, kui üks

---

9 Aruanne ei hõlma Ühendkuningriiki, kuna andmed määruse rakendamise kohta koguti aruande analüüsiosa jaoks pärast seda, kui Ühendkuningriik oli EList lahkunud, ja üleminekuperiood, mille jooksul määrust veel kohaldati, oli lõppenud.

10 Van der Aa, S. *et al.*, *op. cit*.

11 Euroopa Parlamendi uuringuteenistus, *op. cit*.

lähenemiskeeld hõlmab mitut meedet, mis on olemuselt erinevad (tsiviil-, haldus- või kriminaalmeetmed).

Seepärast leitakse nii projekti POEMS 2015. aasta lõpparuandes kui ka Euroopa Parlamendi 2017. aasta uuringus, et kaitsemeetmeid kasutatakse ja kohaldatakse tsiviil- ja kriminaalasjades ELis väga erinevalt.

3. KONKREETSETE KÜSIMUSTE HINDAMINE

3.1. Pädevad asutused (artikli 18 lõike 1 punkt a)

Määruse artikli 18 lõike 1 punkti a kohaselt peavad liikmesriigid teavitama komisjoni asutustest, kes on pädevad määruse reguleerimisalasse kuuluvates küsimustes. 2015. aasta juuliks olid edastanud komisjonile vajaliku teabe ühe erandiga kõik liikmesriigid, kelle suhtes määrus on siduv.

Määruse artikli 5 lõike 1 alusel on päritoluliikmesriigi väljaandev asutus kohustatud andma kaitstava isiku taotlusel välja tõendi, kasutades selleks mitmekeelset tüüpvormi. Artikli 18 lõike 1 punkti a alapunkti i kohaselt peavad liikmesriigid teavitama komisjoni asutustest, kes on pädevad kaitsemeetmeid määrama ja tõendeid välja andma.

Kõigist liikmesriikidest, kelle suhtes määrust kohaldatakse, 20 teatasid, et asutused, kes on pädevad määrama tsiviilasjades kaitsemeetmeid ja andma välja tõendeid, on geograafiliselt pädevad kohtud. Nende hulka kuuluvad esimese astme kohtud, apellatsioonikohtud ja kõrgeimad kohtud. Viis liikmesriiki nimetasid sõnaselgelt perekonnaasjade kohtuid või kohtute perekonnaasjade kolleegiumi, üks liikmesriik nimetas töökohut. Lisaks teatasid neli liikmesriiki, et pädevad on ka prokurörid.

Kuna liikmesriikides määravad tsiviilasjades kaitsemeetmeid eri liiki asutused, kohaldatakse määrust nii kohtu- kui ka haldusasutuste otsuste suhtes. Haldusasutused peavad siiski tagama oma erapooletuse ja poolte õiguse taotleda kohtulikku kontrolli. See tähendab seda, et väljaandvaks asutuseks ei saa olla politseiasutus (põhjendus 13). Üks liikmesriik teavitas komisjoni, et pädev on linnapea. Üks teine liikmesriik teatas, et politsei kui asutus, millele on antud avaliku halduse volitused, võib seada ajutisi ennetavaid lähenemiskeelde ja anda välja tõendeid.

Määruse artikli 18 lõike 1 punkti a alapunkti ii kohaselt peavad liikmesriigid teavitama komisjoni asutustest,

- kelle poole tuleb pöörduda tuginemiseks teises liikmesriigis määratud kaitsemeetmele ja/või
- kes on pädevad sellist meedet täitma.

12 liikmesriiki on määranud sellisteks asutusteks kohtud, kusjuures neist kõik peale ühe on määranud sõnaselgelt geograafiliselt pädevad kohtud, nagu ringkonnakohtud, linnakohtud või maakonnakohtud. Kolmes liikmesriigis on pädevad prokurörid, neljas kohtutäiturid. Peale selle kaasatakse kaheksas liikmesriigis kaitsemeetmete täitmiseks õiguskaitseasutused. Selgub, et kahes liikmesriigis vastutab tõendite tunnustamise ja kaitsemeetmete täitmise eest otseselt politsei.

Määruse artikli 18 lõike 1 punkti a alapunkti iii kohaselt peavad liikmesriigid teavitama komisjoni asutustest, kes on pädevad kaitsemeetmeid kohandama. 18 liikmesriiki on määranud sellisteks asutusteks sõnaselgelt geograafiliselt pädevad

kohtud, nagu ringkonnakohtud, linnakohtud, maakonnakohtud või kohaliku kohtu esimees. Lisaks on kolm liikmesriiki määranud sellisteks asutusteks esimese astme kohtud üldiselt, kaks liikmesriiki on määranud prokurörid ja veel kaks kohtutäiturid.

Lõpetuseks peavad liikmesriigid määruse artikli 18 lõike 1 punkti a alapunkti iv kohaselt teavitama komisjoni asutustest, kellele tuleb esitada tunnustamisest (ja täitmisest) keeldumise taotlus. 17 liikmesriiki on määranud sellisteks asutusteks sõnaselgelt geograafiliselt pädevad kohtud. Neli liikmesriiki teatasid muud liiki kohtutest, nagu esimese astme kohtud, väärteoasjade kohtud ja apellatsioonikohtud.

3.2. Kasutatavad keeled (artikli 18 lõike 1 punkt b, artikkel 16, artikli 4 lõike 2 punkt c ja artikli 5 lõige 3)

Kaitstav isik, kes soovib tugineda taotluse saanud liikmesriigis kaitsemeetmele, peab vajaduse korral esitama pädevale asutusele tõendi tõlke (artikli 4 lõike 2 punkt c). Kaitstav isik võib taotleda selle tõlke esitamist päritoluliikmesriigilt (artikli 5 lõige 3).

Tõend tuleb tõlkida ühte taotluse saanud liikmesriigi ametlikku keelde või mõnda ELi ametlikku keelde, mille aktsepteerimisest see liikmesriik on teatanud (artikli 16 lõige 1). Liikmesriigid pidid esitama komisjonile selle teabe 11. juuliks 2014 (artikli 18 lõike 1 punkt b). Sellest tähtajast pidas kinni kaheksa liikmesriiki. 2015. aasta juuliks olid edastanud komisjonile vajaliku teabe ühe erandiga kõik liikmesriigid, kelle suhtes määrus on siduv.

Kolm liikmesriiki aktsepteerivad tõendeid inglise keeles ja üks liikmesriik teavitas komisjoni, et üks tema ringkonnakohtutest aktsepteerib itaaliakeelseid tõendeid. Peale selle aktsepteerivad kaks liikmesriiki vastastikustel alustel tõendeid ka teistes keeltes.

3.3. Menetluslikud tagatised ohustavale isikule (artiklid 6, 11, 12 ja 13)

Määrusega on ette nähtud erikaitsemeetmed, et tagada olukorras, kus kaitstav isik taotleb tõendi väljaandmist, ohustava isiku õigus kaitsele (artikkel 6). Eelkõige peab pädev asutus veenduma, et

- ohustavat isikut on teavitatud kaitsemeetmest (või selle kohandamisest kooskõlas artikli 11 lõikega 3);
- ohustavat isikut on teavitatud menetluse algatamisest või
- ohustaval isikul on õigus kaitsemeede päritoluliikmesriigis vaidlustada.

Viies liikmesriigis teavitab kohtutäitur või kohtuametnik ohustavat isikut kaitsemeetmest isiklikult.

Kahes liikmesriigis teavitatakse ohustavat isikut isiklikult või tähitud kirjaga. Ühes liikmesriigis tehakse seda ainult tähitud kirja teel. Ühes liikmesriigis toimub teavitamine enamikul juhtudel kirjalikult (elektrooniliselt või tähitud kirjaga). Kui ohustav isik viibib kohtuistungil, esitatakse teave suuliselt. Ühes liikmesriigis teavitatakse ohustavat isikut lihtkirjaga. Kolmes liikmesriigis võib mõnel juhul teavitada ohustavat isikut isiklikult politsei.

Kolmes liikmesriigis ei ole tõendist teavitamise kohta erinorme. Ohustavat isikut võidakse teavitada mitmel moel, näiteks kasutades elektroonilist sidevahendit, tähitud kirja või kulleriteenust või ka isiklikult.

Liikmesriigid ei teatanud ühestki korduvast probleemist ohustava isiku teavitamisel.

Määruse alusel saab ohustav isik pöörduda taotluse saanud liikmesriigis kohtusse. Ohustav isik võib kaitsemeetme kohandamise vaidlustada (artikli 11 lõige 5). Teatavatel juhtudel[12] saab ohustav isik taotleda ka kaitsemeetme tunnustamisest või täitmisest keeldumist (artikli 13 lõige 1).

Üks liikmesriik esitas statistikat avalduste kohta, mille ohustavad isikud olid esitanud esimese astme kohtutele. 2017. aastal oli selliseid avaldusi 13, 2018. aastal 28 ja 2019. aastal 13.

3.4. Tõendi väljaandmine, töötlemine ja edastamine (artikli 4 lõige 1 ja artikli 5 lõige 1)

Kaitstav isik võib taotleda, et päritoluriigi väljaandev asutus annaks välja tõendi (artikli 5 lõige 1) ning edastaks selle tunnustamiseks ja kaitsemeetme täitmiseks teise liikmesriigi ametiasutusele. Määruse artikli 4 lõike 1 alusel peavad liikmesriigid tunnustama teises liikmesriigis määratud kaitsemeetmeid ilma ühegi erimenetluseta. Lisaks peavad need meetmed olema taotluse saanud liikmesriigis vahetult täidetav.

Määruse artikli 5 alusel kasutatavat mitmekeelset tüüpvormi, sealhulgas selle sisu, pidasid rahuldavaks kõik kaheksa liikmesriiki, kes andsid selles küsimuses tagasisidet.

Seitse liikmesriiki on loonud võimaluse saata tõendeid elektrooniliselt. Peale selle kinnitasid viis liikmesriiki, et tsiviilasjades määratud kaitsemeetmete tunnustamiseks välja antud tõendeid on võimalik töödelda digitaalselt. Neist liikmesriikidest neljal oli sellega seoses positiivseid kogemusi ja negatiivseid kogemusi ei olnud ühelgi liikmesriigil. Ükski liikmesriik ei teavitanud komisjoni probleemidest tõendite saatmisel. Üks liikmesriik siiski märkis, et kui kaitsemeede puudutab rohkem kui ühte inimest, tuleb täita eraldi tüüpvormid. Sellisel juhul kulub vormide täitmiseks rohkem aega.

Ükski liikmesriik ei teatanud menetlusega seotud korduvatest probleemidest, sealhulgas raskustest tähtaegadest kinnipidamisel. Neli liikmesriiki andsid teada, et neil puuduvad andmed või praktilised kogemused.

3.5. Kaitsemeetmete ja tõendite parandamine või tühistamine (artikli 14 lõige 1 ja artikli 9 lõige 1)

Päriolulii kmesriigis võidakse kaitsemeede peatada, seda võidakse piirata või see võidakse tühistada. Sellisel juhul võib kaitstav isik või ohustav isik taotleda, et antaks välja tõend, tagamaks et seda muudatust võetakse taotluse saanud liikmesriigis arvesse (artikli 14 lõige 1).

Kui tõend sisaldab tehnilist viga või kui see on selgelt valesti välja antud, võib kaitstav isik või ohustav isik taotleda tõendi parandamist või tühistamist. Väljaandev asutus võib teha seda ka omal algatusel (artikli 9 lõige 1).

[12] Kui tunnustamine on ilmselgelt vastuolus taotluse saanud liikmesriigi avaliku korraga või selles liikmesriigis tehtud või tunnustatud kohtuotsusega.

Määruse artikli 14 alusel kasutatavat mitmekeelset tüüpvormi, sealhulgas selle sisu, pidasid rahuldavaks kõik kaheksa liikmesriiki, kes andsid selles küsimuses tagasisidet.

Vaid üks liikmesriik esitas teavet selle kohta, kui palju aega kulub keskmiselt tõendi tühistamiseks või parandamiseks, märkides, et selleks kulub 10–14 päeva. Peale selle teatas üks liikmesriik, et ühel juhul tuli tõendit parandada arvutusvea tõttu.

Ühes teises liikmesriigis ei ole riigisiseses õiguses tõendi parandamise või tühistamise tähtaega ette nähtud. Selles liikmesriigis arutatakse küsimust kohtuistungil, millest tuleb osalejaid eelnevalt teavitada. Seepärast võib menetluse kestus olla erinev, sõltudes kohtumenetluse kestusest. Üheksa liikmesriiki ei esitanud andmeid või märkis, et neil ei ole olnud ühtki sellist juhtumit.

3.6. Määruse rakendamist puudutav teadlikkuse suurendamine ja koolitus selles valdkonnas

Seitsmes liikmesriigis suurendati kohtuasutuste ja õigusvaldkonna spetsialistide teadlikkust määruse rakendamisest, kasutades teabelehti, veebisaite, käsiraamatuid ja kasutusjuhendeid, advokatuuride abi ja suuniseid.

Koolitusi määruse rakendamise kohta korraldati viies liikmesriigis. Neist neljas ei olnud siiski tegemist konkreetselt määrusele keskenduva koolitusega, vaid pigem kohtunikele ja/või kohtuametnikele mõeldud üldise koolitusprogrammi osaga.

4. ANDMETE KOGUMINE

Komisjon saatis 2021. aasta juulis liikmesriikide pädevatele asutustele küsimustiku, et koguda andmeid ja teavet määruse rakendamise kohta alates selle jõustumisest. Komisjon sai vastuse 19 liikmesriigilt, kellest 16 kinnitasid, et nende õigussüsteem võimaldab määrata tsiviilasjades kaitsemeetmeid.

Komisjon sai teada, et kümnel liikmesriigil (st pooltel liikmesriikidel, kelle suhtes määrust kohaldatakse) puuduvad eristatud statistilised andmed tsiviilasjades määratud kaitsemeetmete kohta. Seepärast ei saanud need liikmesriigid esitada teavet määruse alusel välja antud või saadud tõendite arvu kohta. Seitse liikmesriiki esitasid andmed, kuid teatasid äärmiselt väikesest arvust välja antud ja saadud tõenditest (1–10). Ühes liikmesriigis anti välja 25 tõendit.

14 liikmesriiki vastasid, et neil ei olnud esinenud ühtegi juhtumit või et neil puudus eristatud statistika tõendite väljaandmise taotluste kohta, mille nad olid saanud päritoluliikmesriigina. Kaks liikmesriiki andsid teada, et nende asjaomased pädevad asutused olid saanud kumbki ühe tõendi väljaandmise taotluse, millest üks oli tagasi lükatud.

Küsimustikus uuriti ka juhtumite kohta, kus liikmesriik oli taotluse saanud liikmesriigina täitnud määruse artiklis 5 sätestatud tõendi kaudu kaitsemeedet ja lõpuks seda meedet kohandanud. Viis liikmesriiki märkisid, et neil ei olnud selliseid juhtumeid esinenud.

Samamoodi märkisid viis liikmesriiki, et neil ei olnud esinenud ühtegi juhtumit, kus kaitsemeetme kohandamist oleks vaidlustatud.

Pea kõik küsimustikule vastanud liikmesriigid märkisid, et neil ei ole teadaolevaid (kaks liikmesriiki) määruse artikli 14 või artikli 9 kohase kaitsemeetmete peatamise, parandamise või tühistamise juhtumeid või et neil ei ole selle kohta üksikasjalikke andmeid (üheksa liikmesriiki). Selle puhul ei olnud oluline, kas liikmesriigid tegutsesid päritoluliikmesriigina või taotluse saanud liikmesriigina. Ühes liikmesriigis parandati üht tõendit kooskõlas määruse artikliga 9 arvutusvea tõttu.

Sellele, et tsiviilasjades lähenemiskeeldude seadmise kohta ei ole usaldusväärseid ja avalikkusele kättesaadavaid andmeid, osutati juba projekti POEMS 2015. aasta lõpparuandes[13] ja Euroopa Parlamendi 2017. aasta uuringus[14]. Mõlemas märgiti, et liikmesriikidel puudub korrapärane statistika ja tugineda saab vaid juhuslikele uuringutele. Peale selle hõlmas esitatud teave tavaliselt teatavat liiki lähenemiskeelde või riigi teatavaid piirkondi. Aruandes ja uuringus jõuti järeldusele, et suured erinevused liikmesriikides kogutud andmetes võivad osutada sellele, et kaitsemeetmete määramist tsiviilasjades on tublisti alahinnatud. 2021. aasta uuringus jõuti sarnastele järeldustele. Eristatud andmete puudumine liikmesriikide kohta, kelle õigussüsteemid võimaldavad tsiviilasjades kaitsemeetmeid võtta, muudab tsiviilõiguslike kaitsemeetmete tegeliku hindamise keeruliseks.

[13] Van der Aa, S. *et al.*, *op. cit*.

[14] Euroopa Parlamendi uuringuteenistus, *op. cit*.

5. JÄRELDUSED

Määruse sujuv toimimine on väga tähtis, et pakkuda kuriteoohvritele ELis täielikku ja usaldusväärset kaitset, kui nad kasutavad oma vaba liikumise õigust.

Asjaomaste liikmesriikide sõnul toimib määrusega loodud vastastikuse tunnustamise süsteemi peamine osa (st mitmekeelne tüüpvorm) rahuldavalt. Lisaks näib, et liikmesriikidel ei ole määruse põhiaspektide kohaldamisega, nagu tõendite väljaandmine, töötlemine ja edastamine, märkimisväärseid probleeme olnud. Mitmel liikmesriigil on võimalus saata tõendeid elektrooniliselt.

Liikmesriigid ei ole ka teatanud korduvatest probleemidest ohustava isiku menetluslike tagatistega. Ohustava isiku teavitamisel kaitsemeetmetest kohaldavad liikmesriigid erinevaid menetlusi, näiteks teavitamist tähitud kirja teel, elektrooniliselt või isiklikult.

Kaitsemeetmete parandamise või tühistamisega seotud probleeme analüüsis ei tuvastatud. Mõned liikmesriigid märkisid, et neil selliseid juhtumeid ei olnudki.

Ent sarnaselt aruandele, mis käsitles Euroopa lähenemiskeelu direktiivi rakendamist, näitab käesolev analüüs, et erinevused, mis valitsevad riigisiseseid kaitsemeetmeid puudutavates õigusaktides ja tavades ELis, takistavad tõenäoliselt vahendil saavutamast oma täit potentsiaali ja mõjutavad lähenemiskeelu vastastikuse tunnustamise edukust. Analüüs näitab, et mõnel juhul võib olla keeruline teha kindlaks, kas kohaldub direktiiv või määrus. Näiteks on see nii juhtudel, kui üks lähenemiskeeld hõlmab mitut erinevat (tsiviil-, haldus- või kriminaalõiguslikku) meedet.

Lisaks näitab käesolev aruanne, et teadlikkust määrusest saaks liikmesriikides veelgi suurendada. Teadlikkuse suurendamine ning praktikutele ja sidusrühmadele teabe ja suuniste andmine liikmesriigi tasandil võib aidata määruse kasutamist parandada.